

Iščemo karantenske in druge gozdu nevarne organizme Platanov obarvani rak (*Ceratocystis platani*)

Prof. dr. Dušan Jurc, Oddelek za varstvo gozdov,
Gozdarski inštitut Slovenije (dusan.jurc@gozdis.si)

Platanov obarvani rak

LATINSKO IME

Ceratocystis platani (J. M. Walter) Engelbr. & T. C. Harr.

RAZŠIRJENOST

Bolezen je naravno razširjena v Severni Ameriki, v Evropo je bila vnesena in je pogosta v Italiji in Grčiji ter se širi v Franciji, Albaniji, Švici in Turčiji.

GOSTITELJI

Bolezen prizadane samo platane (*Platanus* spp.). Najbolj je občutljiva javorolistna platana (*Platanus x hispanica* Münchh.), ki je križanec, in jo sadijo v urbanih predelih in je najbolj razširjena platana pri nas. Manj sta dovzetni ameriška platana (*Platanus occidentalis* L.) in vzhodna platana (*Platanus orientalis* L.), ki je naravno razširjena v gozdovih Grčije in Sicilije.

OPIS

Platanov obarvani rak je bolezen skorje in lesa. Okužena skorja odmira in potemni ter postane lešnikasto rjava, temno rjava, rjavo rdeča ali vijolična. Spremembe barve so opazne samo na mladi in živi skorji in so v začetnih obdobjih odmiranja težko opazne zaradi za platane značilnega nastajanja lubja v zaplatah, ki tudi na zdravi skorji porjavijo in se luščijo v večjih ali manjših luskah. Odmrla skorja kasneje razpoka in se začne luščiti. Rob nekroze se ne zarašča, ker odmiranje hitro napreduje. V lesu se gliva vzdolžno razrašča okoli 2 m na leto v tipičnih temno rjavih, modro do vijolično rjavih ali črnih lisah, ki so razporejene žarkasto (radialno), kasneje pa se združijo in je ves les potemnjen. Najbolj opazen simptom bolezní je venenje, rumenenje in sušenje listja na posamezni veji ali na delu krošnje. Veneti in sušiti

se začne najprej tisti del krošnje, pod katerim je vejo ali deblo gliva prerasla po celotnem obodu. Listje ostane posušeno na drevesu. Če gliva preraste vejo zunaj vegetacijskega obdobja, potem listje ne odžene ali pa se takoj po brstitvi posuši.

ZNAČILNA ZNAMENJA (SIMPTOMI)

- Odmiranje listja na posameznih vejah, delih krošnje ali na celotnem drevesu,
- odmiranje skorje v podolgovatih ali lečastih pasovih, pod njimi temneje obarvan les,
- hitro odmiranje celotnega drevesa.

VPLIV

Drevo s premerom 30–40 cm po okužbi odmre v dveh do treh letih. V Neaplju se je posušilo 90 % platan, v Grčiji je bolezen uničila obsežne obrečne sestoje in povzroča popoln propad naravnih platanovih gozdov. Bolezen se hitro razširi kjerkoli se pojavi na novo, zato je največja grožnja platanam. Prenaša jo predvsem človek z orodjem za obžagovanje dreves.

MOŽNE ZAMENJAVE

Nekroze skorje vej in debel lahko povzroči platanova listna sušica (*Apiognomonía veneta* (Sacc. & Spieg.) Höhn.), vendar bolezen ne napreduje in rane se zaraščajo. Propad celotnega drevesa lahko povzročijo mraznice (*Armillaria* spp.).

DODATNE INFORMACIJE

- Portal o varstvu gozdov (www.zdravgozd.si)
- Portal Invazivke (www.invazivke.si)
- Gozdarski inštitut Slovenije (www.gozdis.si)

ČE OPAZITE OPISANE SIMPTOME ALI NAJDETE ŠKODLJIVCA,
obvestite Gozdarski inštitut Slovenije (Oddelek za varstvo gozdov) ali
o najdbi poročajte v spletnem portalu Invazivke oziroma z mobilno aplikacijo Invazivke.

Slika 1: Del krošnje je odmrl 2–3 leta po okužbi (foto: A. Vigouroux - ENSA, Montpellier, Francija).

Slika 2: Okužena skorja je postala rjavo rdeča (foto: M. Guerin, Plante & Cité, Francija).

Slika 3: Pod odmrla skorja so temno rjave proge na površini okuženega lesa (foto: D. Jurc).

Slika 4: Prerez okužene veje s temnimi lečastimi lisami (foto: A. Vigouroux - ENSA, Montpellier, Francija).

Publikacija je nastala v okviru projekta LIFE ARTEMIS (LIFE15 GIE/SI/000770), ki ga sofinancirajo Evropska komisija in okviru finančnega mehanizma LIFE, Ministrstvo za okolje in prostor, Mestna občina Ljubljana in Javna agencija za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije. Priprava prispevka je bila izvedena v okviru Javne gozdarske službe GIS.

